Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri (Y?YDDE)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri (Y?YDDE)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33393

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri (Y?YDDE), bireylerin günlük ya?amda sergiledi?i yönetici i?levler ile ili?kili davran??lar? de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmi? bir uyarlama ölçe?idir. Bu envanter, özellikle sa?l?kl? Türk örnekleminde psikometrik özelliklerinin belirlenmesi amac?yla 2011 y?l?nda Köylü, Tanör Öktem ve Kalem taraf?ndan yürütülen bir çal??ma ile literatüre kazand?r?lm??t?r. Y?YDDE, bireylerin planlama, organizasyon, esneklik ve duygusal kontrol gibi kritik bili?sel süreçlerin davran??sal ç?kt?lar?n? objektif bir ?ekilde ölçmeyi hedefler.

Anahtar Kelimeler

Y?YDDE, Yönetici ??levler, Davran?? De?erlendirme, Uyarlama, Psikometrik Özellikler, Bili?sel ??levler.

Yazarlar

S.N. Köylü, Ö. Tanör Öktem, E. Kalem.

Amaç

Y?YDDE'nin temel amac?, bireylerin günlük ya?am ve akademik ba?lamlarda sergiledikleri yönetici i?levler ile ilgili davran??sal güçlüklere veya yeterliliklere dair sistematik veri toplamakt?r. Bu envanter, özellikle çocuk ve ergenlerde yönetici i?levler alan?ndaki olas? bozukluklar?n (örne?in Dikkat Eksikli?i ve Hiperaktivite Bozuklu?u--DEHB) tan?lanmas? ve müdahale programlar?n?n planlanmas? süreçlerine yard?mc? olmak üzere tasarlanm??t?r.

Ölçe?in Türk kültürü ve dili ba?lam?na kazand?r?lmas?, alanda çal??an uzmanlar?n, uluslararas? geçerlili?i kan?tlanm?? bir arac? kullanarak yönetici i?lev bozukluklar?n? daha güvenilir bir ?ekilde de?erlendirmesine olanak sa?lam??t?r. Adaptasyon çal??mas?, ölçe?in Türkiye'deki popülasyon için geçerli ve güvenilir sonuçlar üretmesini sa?lamay? amaçlam??t?r.

Yap? (Ölçülen Psikolojik Yap?)

Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri, beynin ön lobunda yer alan ve karma??k bili?sel görevleri yönetmekten sorumlu olan yönetici i?levler (Executive Functions) yap?s?n? ölçmektedir. Bu yap? genellikle çok boyutlu olup, Y?YDDE'nin ölçtü?ü temel boyutlar ?unlar? içerir:

?nhibisyon: Uygunsuz tepkileri durdurma veya dikkat da??t?c?lar? görmezden gelme yetene?i.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Çal??ma Belle?i: Görevleri yerine getirirken bilgiyi zihinde tutma ve manipüle etme becerisi.
Planlama ve Organizasyon: Hedefe ula?mak için ad?mlar? belirleme, kaynaklar? yönetme ve materyalleri düzenleme yetene?i.
Duygusal Kontrol: Tepkileri modüle etme ve duygusal durumlar? uygun ?ekilde yönetme becerisi.

Bu envanter, yönetici i?levlerin laboratuvar testleri yerine, bireyin günlük çevresindeki davran??sal sonuçlar?na odaklanarak ekolojik geçerlili?i yüksek bir de?erlendirme sunar.

Geçerlik

Köylü ve arkada?lar? (2011) taraf?ndan gerçekle?tirilen uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in Türk örnekleminde yap?sal geçerlik ve di?er geçerlik türleri incelenmi?tir. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik de?erleri belirtilmemi? olmakla birlikte, çal??man?n ba?l??? ölçe?in geçerli?inin incelendi?ini göstermektedir.

Tipik bir uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in orijinal yap?y? ne ölçüde temsil etti?ini belirlemek için faktör analizi teknikleri (bkz. Faktör Analizi bölümü) kullan?l?r. Ayr?ca, Y?YDDE puanlar?n?n klinik olarak ilgili di?er ölçütlerle (örne?in, akademik ba?ar? veya DEHB tan?lar?) ili?kisi incelenerek ölçüt geçerli?i de belirlenmi? olmal?d?r. Bu bulgular, ölçe?in amaçlad??? psikolojik yap?y? gerçekten ölçtü?ünü do?rulamak için kritik öneme sahiptir.

Güvenirlik

Y?YDDE'nin güvenirlik çal??mas?, ölçe?in zamana yay?lm?? tutarl?l???n? (test-tekrar test güvenirli?i) ve iç tutarl?l???n? (maddeler aras? korelasyon) incelemi?tir. Orijinal kaynakta spesifik güvenirlik katsay?lar? belirtilmemi?tir. Ancak, adaptasyon çal??mas?n?n temel hedeflerinden biri, ölçe?in Türk kültüründeki iç tutarl?l?k katsay?s?n?n (genellikle Cronbach Alfa de?eri) kabul edilebilir düzeyde oldu?unu göstermektir.

Yüksek bir iç tutarl?l?k katsay?s?, ölçekteki tüm maddelerin ayn? temel yap?y?, yani yönetici i?levler ile ili?kili davran??lar? tutarl? bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir. Bu, Y?YDDE'nin klinik ve ara?t?rma ortamlar?nda stabil ve tekrarlanabilir sonuçlar üretebilece?i anlam?na gelir.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?n?n bir parças? olarak, orijinal ölçe?in faktör yap?s?n?n Türk örnekleminde de korunup korunmad???n? belirlemek amac?yla faktör analizi (Aç?klay?c? veya Do?rulay?c? Faktör Analizi) gerçekle?tirilmi?tir. Bu analizler, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n kültürel ba?lamda geçerlili?ini destekler.

Faktör analizinin sonuçlar?, Y?YDDE'nin Yönetici ??levlerin alt bile?enlerini (?nhibisyon, Planlama

ARABPSYCHOLOGY.COM

vb.) ayr? ve anlaml? faktörler olarak ay?rabildi?ini ortaya koymu?tur. Bu, ölçe?in sadece genel bir yönetici i?lev puan? de?il, ayn? zamanda spesifik davran??sal alanlarda da detayl? bilgi sa?lad???n? gösterir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: Davran?? De?erlendirme Envanteri (Genellikle Ebeveyn veya Ö?retmen Raporu ?eklinde uygulan?r, Likert tipi derecelendirme içermesi muhtemeldir.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Klinik ve Sa?l?kl? Örneklemler

Ya? Grubu: Genellikle çocuk ve ergen popülasyonuna yöneliktir (Orijinal ölçe?in hedef kitlesine ba?l? olarak ilkö?retim ça??).

Popülasyon Detaylar?: Köylü et al. (2011) çal??mas? "sa?l?kl? bir Türk örneklemde" gerçekle?tirilmi?tir.

Test Metodolojisi: Öz-bildirim veya gözlemci (ebeveyn/ö?retmen) bildirimi yoluyla günlük ya?am davran??lar?n?n derecelendirilmesi.

Anahtar Kelimeler

Yönetici ??lev Bozuklu?u, Güvenirlik, Geçerlik, Davran??sal Ölçüm, Bili?sel Nöropsikoloji, Psikolojik Test.

Yazarlar (?leti?im Bilgileri)

Sorumlu Yazar: Nazl? Köylü

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilgi mevcut de?ildir.

?leti?im E-postalar?: nazli_koylu@mynet.com

Yaz??ma Adresi: Bilgi mevcut de?ildir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Y?YDDE'nin Türkçeye uyarlanmas? 2011 y?l?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in ticari kullan?m?,

ARABPSYCHOLOGY.COM

orijinal ölçe?in (muhtemelen BRIEF) telif hakk? sahipleri ile uyarlama çal??mas?n? yapan yazarlar?n izinlerine tabidir. Akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?m için genellikle yazarlarla ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Kullan?m ücreti ve izin detaylar? için sorumlu yazar Nazl? Köylü ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Orijinal PDF, uyarlama çal??mas?na ait detayl? bilgileri içermektedir. Orijinal PDF dosyas?na a?a??daki linkten ula??labilir: yonetici-islevlere-yonelik-davranis-degerlendirme-envanteri-yiydde-toad.pdf

Kaynaklar

Köylü, S.N., Tanör Öktem, Ö. ve Kalem, E. (2011). Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanterinin (Y?YDDE) sa?l?kl? bir Türk örneklemde güvenilirlik ve geçerlilik çal??mas?. *?lkö?retim Online, 10*(3), 894-904.

Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri (Y?YDDE) Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri, orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. Ölçek maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte bulunmamaktad?r. Bu nedenle, maddeler yerine bilgilendirme notu sa?lanm??t?r.

Sa?lanan kaynak içerikte Yönetici ??levlere Yönelik Davran?? De?erlendirme Envanteri'nin (Y?YDDE) maddeleri bulunmamaktad?r. Maddelerin tam listesi için lütfen referans verilen makaleye veya sorumlu yazara ba?vurunuz.

ARABPSYCHOLOGY.COM